

21. Medzivojnová dráma

A)

Do r. 1918 neexistovala na SK žiadna profesionálna divadelná scéna. Divadel. publikum mohlo sledovať hry len v ochotníckych divadlách (1 z najlepších ochot. div. - Martin; 1. och.div. - Lipt. Mikuláš - 1830). Po vzniku 1. ČSR vznikla požiadavka založiť profesionálne divadlo. To bolo založené v Bratislave v 1919 (Slovenské národné divadlo), premiérové predstavenie sa hralo v r. 1920. V tom čase boli v SND v jednej budove opera, činohra i balet. Až po 2SV dostalo činoherné divadlo (dnešné DPOH) vlastnú budovu.

V Košiciach bolo divadlo založené r. 1924 (zásluhu na tom má Ján Borodáč) - Východoslovenské národné divadlo.

Okrem KE a BA vznikali aj ďalšie poloprofesionálne divadlá (Nitra, Zvolen - Div. J.G.Tajovského, Prešov, Martin - po 1945 názov Div. SNP; operná scéna v BB).

Na začiatku činnosti SND pre nedostatok aktuálnych div. hier slov. autorov boli inscenované dramatic. diela klasickej svetovej a slov. lit. (antická dráma - Sofokles; Shakespeare, Molière, Čechov, Gogol; J. Chalupka, Palárik, Záborský, Tajovský).

Po krátkom období neprítomnosti súčasnej problematiky v dram. tvorbe priniesli aktuálne a významné hry títo autori:

Ivan Stodola

Július Barč-Ivan

Peter Zvon

B)

Ivan Stodola

- najviac obohatil sl. medzivoj. drámu
- využíval rôzne dramatické žánre (veselohry, komédie, satiry)
- autor jednej z najlepších tragédií (napísal len jednu trag.):

Bačova žena

- budovaná na princípoch a postupoch antickej tragédie.
(typické pre antickej trag.: jasnovidectvo hl. postáv - tu: matka 1. muža verila, že sa vráti)
- hl. hrdinka Eva - žena, kt. sa nie vlastnou vinou stáva ženou dvoch mužov, dostáva sa do neriešiteľnej dilemy (vrátiť sa k prvému mužovi, o ktorom si myslela, že je mŕtvý alebo žiť s druhým, ktorý jej pomohol a ktorého miluje). Prvý muž (odišiel pracovať do Ameriky, zasypalo ho v bani, skoro zomrel, no vyliečil sa a vrátil sa domov) si na ňu robí nárok, ona vidí, že konflikt medzi mužmi rastie, nevie nájsť iné východisko ako samovraždu.

Veselohry a komédie:

Náš pán minister

- túžba sl. buržoázie po vzniku ČSR získať výhodné polit. postav.

Čaj u pána senátora

- kritickejšia, ostrý výsmech zo slov. maloburžoázie

Príbeh: meštiaci túžia po tom, aby boli pozvaní na popoludňajší čaj k manželke p. senátora. Najmú si učiteľa spoločenskej konverzácie. On si z nich vystrelí (vidí, že nie sú duchaplní) - dáva im hodiny (každý rodine osobitne), no každú rodinu učí to isté - naspamäť niektoré vety (ako sa zhovárať o počasí). Na čaji to samozrejme vyjde najavo - všetci sú strápnení (situačná komika, kritika meštiakov).

Jožko Púčik a jeho kariéra

- tragikomický charakter
- divák vidí aj situačnú komickosť charakteru, no hl. hrd. Jožko Púčik sa dostáva do tragických situácií. Obvinia ho z krádeže peňazí, ktoré mal odniesť do banky (neprávom), potom sa oňho "bijú" dva dobročinné spolky (ide im o "reklamu") - Humanitas (tam JP pracuje ako úradník) a Benevolencia. Dostane sa do väzenia, márne sa bráni. Nakoniec všetko vyjde najavo (predsedníčka spolku mu dala prázdnu obálku, bez peňazí, kt. mal odniesť). JP prestane byť pre spolky zaujímavý. Každý si myslí, že sa vlastne nič nestalo.
- kritika falošnej dobročinnosti, na kt. dopláca obyčajný človek
- sfilmované ("Statočný zlodej" - v hl. úl. J.Króner)

30. roky - zač. 40. rokov (komédie a satiry):

Keď jubilant plače

Velkomožní páni

Mravci a svrčkovia - ukázal, ako mnohí odporní ľudia využili prenasledovanie Židov a bez námahy prišli k bohatstvu, kariére, zbohatli na nešťastí iných.

- názov si požičal z bájky la Fontainea

Cigánča - rasové problémy

Historická tematika

- spracoval najvýznamnej. etapy slov. dejín v troch dielach:

Kráľ Svätopluk - obdobie Veľkej Moravy

Marína Havranová - revoluč. roky 1848/49

Básnik a smrť - SNP

Július Barč-Ivan

Matka

- tragédia
- podobné znaky s Bačovou ženou
- hl. postava (matka) je schopná najvyššieho sebaobetovania, aby zmierila svojich dvoch rozhádaných synov.
- podobn.s antikou (schopn.predvídať bud.udal.- väčšinou tragic.)
- Príbeh:** Sociálne problémy na SK a ich dôsledky - vystahovalectvo. Syn Paľo odíde do Ameriky, doma zostáva 2. syn - Jano. Jano si myslí, že celý maj. bude teraz jeho. Dúfa, že si získa dievča, ktoré milovalo Paľo.
- 1. vnútorná vízia matky - jej muž pracoval v bani, ona ho raz nechcela pustiť do práca (tušila tragédiu) - on sa jej vysmial, no ona mala pravdu (zabilo ho).
- Keď je Paľo v Amerike, matka má víziu, že sa vracia a nesie Janovi dar (nôž)
- Paľo sa vráti domov a vtedy začína konflikt. J. chce vypudiť P. z domu (chce všetok maj. pre seba), lenže matka ich miluje oboch rovnako - je dobrá, no začína mať strach, že sa J. neovládne a dôjde k nešťastiu. Raz sa konflikt vyhrotí tak, že J. vytiahne nôž a chce P. zavraždiť. P. sfúkne sviečku (v miestnosti je tma) a J. náhodou zabije matku. Až nad mŕtvolou sa bratia zmieria. J. sa ide dobrovoľne udať - prechádza morálnou očistou.

3000 ľudí

- sociálna dráma (problém nezamestnanosti a biedy na SK)

Mastný hrniec

- satira

- ľudia sa chcú bez práce dostať k bohatstvu, využívajú pri tom dobu (fašizmus)

Analytické drámy zamerané na psychiku:

Neznámy; Dvaja; Veža

Dvaja

- príbeh 2 šašov - cirkusantov a akrobatky

- sú zviazaní pocitom viny (zavinili smrť jej manžela - jeden narezal lano, druhý mu dal jed). Za vraždu odsúdili akrobatku. Jeden (mladší) pocitoval vinu a chcel od druhého utiecť, no ten ho stále našiel. Zrazu stretnú a. - obaja dostanú strach, že prehovorí. Chvíľu majú radosť - ona ich nepozná, nerozpráva (zošalela). Ten druhý (starší) sa bez svedomia sptuje - čo keď vyzdravie (nemôžeme ju nechať odísť, musíme ju vziať so sebou). Idú ku starcovi, u ktorého býva, aby ju zavolať. On im povie, že už odišla (starec už pochopil, čo sa stalo). Starší - cynik starého pána bez svedomia zabije a obaja idú hľadať a..

Veža

- fiktívna dráma (po potope sveta)

- tí ľudia, kt. zostali, sa rozhodli vybudovať vežu lásky - novú spoločnosť, založenú na základe lásky. Tento princíp sa však mení najprv na závisť a neskôr na nenávisť => ľudia sú nepoučiteľní.

Peter Zvon

- počas 2SV napísal veršovanú drámu

Tanec nad plačom

- na jednom zámku v sieni sú obrazy so šľachticmi. Tí raz vystúpia z obrazov a komentujú, hodnotia, v akej dobe sa to vlastne ocitli; napokon sa rezignovane vracajú späť.

C)

Ivan Stodola - Čaj u pána senátora

Július Barč-Ivan - Veža

D)

Zmeňte dialóg v niektorej ukážke na epický dialóg.

www.euroekonom.sk